

Bargieł, Barbara / Zakościelna, Anna

Pamięci Leszka Gajewskiego

Archeologia Polski Środkowowschodniej 3, 320-321

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BARBARA BARGIEŁ, ANNA ZAKOŚCIELNA

PAMIĘCI LESZKA GAJEWSKIEGO

6 sierpnia 1998 r. zmarł nagle w Lublinie mgr Leszek Gajewski, nasz przyjaciel, archeolog urodzony 14 czerwca 1927 r. w Lubartowie.

Po ciężkich przeżyciach wojennych (udział w AK, przetrwanie w 1944 r. obozu koncentracyjnego na Majdanku i jego ewakuacji) i uzyskaniu matury w Liceum Ogólnokształcącym dla dorosłych w Lubartowie, w 1947 r., podjął studia z prehistorii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Marii-Curie Skłodowskiej w Lublinie, które ukończył w 1951 r., jako pierwszy magister archeologii (wówczas prehistorii) wykształcony w Lublinie. Studiował u wybitnych uczonych: prof. Stefana Noska, który był Jego mistrzem ale też u prof. Józefa Gajka, etnografa z lwowskiej szkoły antropologicznej, prof. Jana Czekanowskiego i prof. Adama Malickiego, ucznia prof. Eugeniusza Romera. Jego praca magisterska „*Kultura czasz lejowatych między Wisłą a Bugiem*” została *in extenso* - co jest i dzisiaj rzadkością - wydrukowana w „Rocznikach UMCS” (Annales UMCS, sec. F, vol. IV, s. 1-184, Lublin 1952/53). Oparta była przede wszystkim na materiałach uzyskanych w czasie badań wykopaliskowych na terenie ów-

czesnego powiatu puławskiego, w których Leszek Gajewski brał czynny udział.

Dzięki prof. Noskowi jeszcze w czasie studiów związał się z archeologami z ośrodka krakowskiego, już w 1951 r. uczestnicząc w badaniach w Igołomii. W sprawozdaniu z prac Kierownictwa Badań nad początkami Państwa Polskiego za lata 1949-1952, prof. Aleksander Gieysztor wśród badaczy Igołomii, oprócz doc. Tadeusza Reymana, dra Andrzeja Żakiego oraz dra Stanisława Buratyńskiego, wymienia i Pana Leszka, który wysoce też sobie cenił - od wykopalisk w Wietrznie-Bóbrce - uczestnictwo w Karpackiej Ekspedycji Archeologicznej dra Andrzeja Żakiego, lubelskiego doktoranta prof. Noska. Poprzez Igołomię, ściągnięty po studiach do Krakowa przez prof. Noska, jako jego najlepszy i umiłowany uczeń, związał się Pan Leszek z pracą w Kierownictwie Badań nad Początkami Państwa Polskiego, a następnie w Instytucie Historii Kultury Materialnej PAN, gdzie przeszedł stopnie służbowe od asystenta po starszego dokumentalistę. Po wielu latach przeniósł się do Warszawy, nadal pracując w Instytucie. W latach 1980-1990 był tam przewodniczącym Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”.

Był wspaniałym badaczem terenowym, uczestniczącym w wykopaliskach na terenie całego kraju, niejednokrotnie nimi kierując.

Pan Leszek nie zrobił „kariery naukowej”, stopnie i tytuły nie miały dla niego znaczenia. Pozostawił jednak po sobie dorobek zachowany w piśmiennictwie naukowym i w Instytucie, gdzie przepracował całe życie, którym nie dokumentuje się niejeden profesorski tytuł. Należał do ostatniego w polskiej archeologii pokolenia badaczy, którzy specjalizując się w określonej tematyce - w Jego przypadku neolitu, poszerzonej w Igołomii na okres wpływów rzymskich i następnie wczesnego średniowiecza - stale zajmowali się i innymi okresami pradziejów i średniowiecza. Jego bardzo szerokie zainteresowania badawcze szły w parze z rozległą erudycją i ogromną pracowitością. Publikował bardzo dużo. Warto przypomnieć, że w latach 1959-1961, zajmował Pan Leszek pod względem aktywności pisarskiej, 15 miejsce wśród 444 archeologów polskich. Wprowadził do literatury naukowej wiele ważkich materiałów źródłowych, ale i szereg ważnych własnych przemyśleń i hipotez. O trwałym Jego dorobku niech świadczy fakt, że w wydanej przez IHKM PAN monumentalnej „Prahistorii Ziemi Polskiej” Jego prace cytowane są w trzech tomach na 34 stronach. Wiele Jego koncepcji jest aktual-

nych do dzisiaj i stale będzie obecnych w warsztacie naukowym wielu archeologów.

Nigdy nie zerwał związków z macierzystą uczelnią i z problematyką badawczą Lubelszczyzny. Znaczna część Jego publikacji naukowych związana jest z zabytkami i problematyką Polski środkowowschodniej. Od 1949 r. uczestniczył w większości badań wykopaliskowych prowadzonych przez Katedrę Archeologii UMCS i konserwatora zabytków archeologicznych województwa lubelskiego. W ramach tych prac w latach 1958-1967 i 1974-1983 był cierpliwym, choć wymagającym nauczycielem metodyki badań terenowych kolejnych roczników studentów archeologii UMCS odbywających swe praktyki programowe. W uznaniu Jego wieloletniej współpracy z Katedrą Archeologii UMCS Senat Uczelni uhonorował Go w 1979 r. medalem „Nauka w służbie ludu”.

Nie odszedł od archeologii, kiedy w 1992 r. osiągnął wiek emerytalny. Nadal był czynnym badaczem te-

renowym, nadal publikował. Ostatnie trzy dni swego życia spędził na konsultacjach neolitycznych wykopalisk na lessach sandomierskich. Odkrył i zadokumentował kolejne stanowisko wczesnośredniowieczne. Znowu mogliśmy się od niego uczyć, znowu słuchać jego barwnych opowieści, śmiać się ze wspaniale opowiedzianych dowcipów, wspólnie bawić się słownymi kalamburami - jak w Czerminie, Tyszowcach, Wąwolnicy...

W pamięci wszystkich, którzy mieli szczęście Go poznać, pozostanie zawsze jako zadziwiający swą erudycją rozmówca, czarujący i dowcipny gawędziarz. W pamięci dawnych studentów - jako wspaniały nauczyciel. W pamięci kolegów i współpracowników - jako uczony rozległej wiedzy, pełen pasji twórczej i niewyczerpanych pomysłów, a jednocześnie człowiek wielkiej skromności, wierny i bezinteresowny przyjaciel.

Żegnaj Leszeczku - bardzo nam Ciebie brakuje!

Katedra Archeologii UMCS w Lublinie